

اگر تا این اندازه هم از اوضاع ایران و جهان بی خبری،
بی توجه به آن که اهل سیاست باشی یا نه، به دشواری
قادر به رها کردن خود از کجراهی و بهره کشی سیاسی
خواهی شد.

جامعه شناسی نجات ایران (گره های ساختاری و راه های برون رفت)

دکتر رضا آیرملو
پروفسور جامعه شناسی در دانشگاه های سوئد

حق چاپ محفوظ است

جامعه شناسی نجات ایران - گره های ساختاری و راه های برون رفت

بهار ۱۳۹۰ شمسی، ۲۰۱۱ میلادی

ناشر: انتشاراتی اینواند-لیت، سوئد

شماره ثبت در سوئد: ISBN: ۹۷۸-۹۱-۶۳۳-۸۴۴۱-۷

برای تغییر دادن یک واقعه نخست باید آن
واقعه را شناخت.

سخن آغازین

چرا نرفتند؟

سی و اندی سال از تسلط رژیم دیکتاتوری جمهوری اسلامی بر کشورمان می گذرد. از همان روز اول استقرار رژیم، مردم از همدیگر سؤال می کردند: "این ها کی می روند؟". اینان اما نرفتند.

بعداً گفتند "جنگ ایران و عراق که تمام شود،" اینان خواهند رفت". جنگ تمام شد، آن هم با خفت و خواری و به تلخی "جام زهر" برای خمینی، ولی اینان نرفتند. گفتند "خمینی بمیرد"، رژیم می رود. خمینی مرد، ولی رژیم نرفت. گفتند هر وقت "جنگ سرد" به سر رسد، اینان خواهند رفت. جنگ سرد به سر رسید، اتحاد شوروی فرو پاشید و ضرورت "کمر بند سبز" از بین رفت، ولی اینان نرفتند. گفتند و به تکرار گفتند که تا ۶ ماه دیگر در ایران خواهیم بود. ۶ ماه و ۶ سال و ۶ سال های دیگر هم گذشتند، ولی نه رژیم رفت، نه آزادی و دموکراسی به وجود آمد، و نه بازگشت به ایران رها از دیکتاتوری اسلامی ممکن شد.

گفتند و گفتند و گفتند، ولی همه پیش شرط ها و اگر و مگرها اتفاق افتادند، اما رژیم نرفت. نرفت که هیچ، حتی بیش از پیش جا افتاد. و بیش از پیش، کنترل اوضاع و اداره بازی های قدرت مطلقه را به دست گرفت. نیروی منطبقه ای شد، مخالفانش را بیشتر و بیشتر به کنترل در آورد و ایزوله کرد. ارتباطات را قطع کرد و در نهایت، "نهادهای

اپوزیسیون آزادیخواه و سرنگونی طلب" ماندند این ور مرز و مردم ناراضی و در عذاب در آنور.

امروزه، رژیم جمهوری اسلامی چنان نیرو گرفته که هم با دیکتاتوری تمام حکم می راند و هم نیروی جانشین خود را خود تعیین می کند. رژیم در پی تظاهرات اعتراضی سال ۱۳۸۸ شمسی، از جمله به سبب شرکت مردم مدرن شهرها در بازی های رأی گیری و اعتراضات برنامه ریزی شده بعدی اش، در واقع به یک رژیم اسلامی با دو هیأت حاکمه تو در تو تبدیل شده است. یکی حکم می راند و آن دیگری در انتظار حکمرانی نشسته است. مردم وامانده در بازی های جناح بندی های رژیم نیز دو دسته شده اند، نیمی با این و نیمی با آن جناح اند. هواداران وفادار به آزادی و دموکراسی هم یا در زنداند، یا در تبعید، و خانه نشین. و همه به این امید که شاید "بچه ها" و نسل های بعدی، حداقل "پرواز را به خاطر بسپارند". و بچه ها، جوانان و دانشجویان ایرانی، برای تمرین پرواز به سوی آزادی، موج به موج، تا پای گلوله بسیجی ها و تاریکی سلول های انفرادی و شکنجه گاه های رژیم پرواز می کنند... بدین سان جنبش آزادیخواهی ادامه می یابد.

با این وجود، حالا پس از سی و اندی سال مبارزه و جانبازی، باز هم همه همان سؤال روز اول را تکرار می کنند: "اینها کی می روند؟ رژیم کی سقوط می کند؟". حالا دیگر فال قهوه، باز کردن سفره نذری و نذر و نذور به "عبتات اسلامی و غیر اسلامی" هم مد شده است. فالگیری های سیاسی در اینترنت، تلویزیون و رادیوهای برون مرزی هم غوغا می کنند. تزه ای امیدوارکننده و دلخوشکنک دست به دست می گردند و بسیاری با ساختن و پرداختن ادعاهای اغراق آمیز و غیرمنطقی چنان وانمود می کنند که انگار رژیم با یک حرکت موردی از هم خواهد پاشید، یا با ضربه ای کوچک و قیامی لحظه ای سرنگون خواهد شد. تازگی ها حتی کسانی شروع کرده اند به فروش تاریخ سقوط رژیم به مردم به جان آمده. یکی شرط می بندد که آمریکا به زودی رژیم را بر می دارد، دیگری ادعا می کند که رژیم در این یا آن سالروز فلان اتفاق تاریخی سقوط خواهد کرد و کسانی هم قول می دهند که این بار این جناح آن جناح را تارومار خواهد کرد و رژیم بی سر و بی صاحب رها خواهد شد. اما این روزها و سالروزها هم می آیند و می روند، ولی "اینها نمی روند". رژیم دیکتاتوری هنوز پابرجاست. توانا تر از همیشه هم

پابرجاست. کسی چمدانش را بسته و هیچ روزنه ای از صبح آزادی نمی دمد. چرا؟

چرا با وجود این همه پیش بینی ها، آن همه انتظار و این همه مبارزه، فداکاری و جانبازی در عرض این سی و چند سال، اینها نرفته نمی روند، و رژیم باز هم بر تخت قدرت خود نشسته است؟ و چرا هیچ کدام از این همه پیش بینی های سیاسی درست از آب در نیامده و در نمی آیند؟

آیا پیش بینی ها صادقانه نبوده و نیستند، یا پیش بینی کنندگان به هر سببی صلاحیت نداشته و ندارند؟ آیا انتظار سرنگونی رژیم با واقعیت های موجود نمی خوانده و

نمی خواند، یا شیوه ها و تاکتیک های مبارزه با دیکتاتوری سیاه رژیم اسلامی اشتباه بوده، کفایت نکرده و نمی کنند؟ آیا مبارزان راه آزادی و دموکراسی، مسائل و موضوعات مربوط به جنبش رهائی بخش خود را آنگونه که هست ندیده و نمی بینند، یا مشکل کمبود منطق و دشواری درک و فهم واقعیت ها و مسائل ایران و جهان مانع کار است؟ مشکل در کجاست، مسأله چیست و مسئولیت با چیست و کیست؟ با نهادها و تشکل های سیاسی، با رهبران اپوزیسیون، با این یا آن دسته از مردم کوچک و بازار، با آمریکا و هواداران گوناگونش، یا با همه، با همه اینها و با همه ما و شماست؟ بالاخره و مهمتر آن که چگونه باید این سرنوشت "دویدن و دویدن، ولی به جانی نرسیدن" را تغییر داد؟ چگونه باید این مبارزه را قدمی به پیش برد و چه باید کرد؟

این نوشته بر آن است تا این سؤالات بدون پاسخ "جنبش آزادیخواهی" ایران را به بحث بکشد، و علل ناکامی و راه های پرون رفت از این شرایط نه چندان امیدوارکننده را مورد تجزیه و تحلیل قرار دهد. بر آن است تا توجه عمومی را از غرق شدن در موضوعات و اخبار اکثراً جزئی و بی اهمیت روزانه، به مسائل مهم و اساسی ولی فراموش شده جنبش آزادی خواهی مان جلب کند، و با بحث های صریح و نقدآمیز خود، راه نگرش درست به مسائل ایران را برای خوانندگان خود هموار سازد. امیدوار است که توضیح و تحلیل واقعیت های خرد و کلانی که سرنوشت "رفتن و نرفتن اینان" را رقم می زند، راه را برای پاسخ خوانندگانش به سؤالات مبرم "چرا چنین است" و "چه باید کرد" هموار کنند.

فهرست مطالب

۱۳	بخش ۱- جنبش سرنگونی طلب آزادیخواه- گره ها و دوراهی ها
	فصل ۱- چرا نمی روند؟
	۱۵ جنبازی های قهرمانانه اما برای کی و چی
	۱۷ اشکال و شیوه های مبارزه علیه رژیم اسلامی
	۱۹ علل نهادی شده این نقیصه ها
	۳۳ جنبش بدون سر
۳۷	فصل ۲- تظاهرات اعتراضی و طبقه سرنوشت ساز
	۳۷ شیوه ای تاریخ ساز
	۴۰ علل اساسی شگفت زدگی عمومی
	۴۱ هویت اجتماعی "طبقه متوسط مدرن شهرنشین"
۴۹	فصل ۳- روایتی از حرکات اعتراضی ۱۳۸۸
	۴۹ دوره اول- اتحاد ملی تحت عناوین مختلف
	۵۶ دوره دوم- از راهپیمائی اعتراضی تا قیام های ...
	۵۷ دوره سوم- در راه بازگشت
۶۱	فصل ۴- "قیام های اعتراضی" و خط سرخ سرنگونی
	۶۱ روایات دوگانه
	۶۴ دو راه ناهمسو و دو جنبش آشتی ناپذیر
	۶۵ (۱) جنبش سرنگونی طلب آزادیخواه
	۶۷ (۲) "اصلاح طلبان طرفدار رژیم"
	۷۵ توده های مبارزان شده
۷۹	فصل ۵- این مردم مشکل "صف بندی" دارند
	۷۹ منطق گمشده
	۸۱ لزوم رابطه منطقی بین خواسته ها و صفبندی ها
	۸۳ مشکل در کجاست؟
	۸۸ رماتیک مردم

۹۵	بخش ۲- جهان در حال دگرگونی - گره ها و دوراهی ها
	فصل ۱- جهان پس از جنگ سرد
	۹۷
	تقسیم دوباره جهان و ارثیه "استراتژی سبز"
	۹۸
	"استراتژی اول جهانی" به چه معنی بود؟
۱۰۴	تغییر استراتژی اول جهانی به "استراتژی سبزاسلامی"
۱۰۶	مأموریت های جدید و تمدید تاریخ مصرف رژیم بنیادگرای اسلامی در ایران
	فصل ۲- بازار جهانی
	۱۰۹
	ساختار و کارکردهای بازار جهانی
	۱۰۹
۱۱۲	گذر از بهره کشی استعماری به بهره کشی امپریالیستی در ایران
۱۱۵	توضیحی بر تفاوت اشکال مختلف بهره کشی های خارجی
۱۲۱	بهای سنگین نقیصه عدم درک اشکال مختلف بهره کشی خارجی
۱۲۴	مبارزه استقلال طلبانه ضد امپریالیستی و شعارهای عوامفریبانه
۱۲۷	فصل ۳- نتایج سرنوشت ساز گزینش ایران برای عضویت در بازار جهانی
	نظام جهانشمول اقماری و "استقلال" ایران
	۱۲۸
۱۳۵	فصل ۴- ایران در نقطه سایش حوزه های ژئوپولیتیک
۱۴۱	فصل ۵- "بحران های جهانی" و تغییر پارامترهای اقتصادی و سیاسی
	بحران جهانی و تئوری "وابستگی متقابل"
	۱۴۱
	"از ماست که بر ماست"
	۱۴۴

بخش ۳ - وابستگی رژیم جمهوری اسلامی به "بازار جهانی به سرکردگی آمریکا"

۱۴۹

فصل ۱- آیا جمهوری اسلامی "استقلال طلب ضد آمریکائی"، یا "خدمتگزار استراتژی های

جهانی" است؟

فصل ۲- آیا رژیم جمهوری اسلامی به اندازه رژیم شاه حافظ منافع بازار جهانی به سرکردگی

آمریکاست؟

۱۵۵

سؤالات کلیدی

۱۶۴

علل و انگیزه های دیکتاتوری در ایران

۱۷۱

پاسخ به پرسش وابستگی رژیم اسلامی به "بازار جهانی به سرکردگی آمریکا"

۱۷۲

"یک بام و دو هوا" بین دو رژیم سلطنتی و اسلامی

فصل ۳- علل برتری رژیم جمهوری اسلامی به رژیم شاه در خدمتگزاری به "بازار جهانی به

سرکردگی آمریکا" ۱۷۷

چرا آمریکا رژیم اسلامی را بر رژیم شاه ترجیح داد؟ ۱۷۷
همه باید از خود سؤال کنند! ۱۷۸

آنچه را که رژیم شاه نمی توانست، رژیم جمهوری اسلامی می تواند و می کند ۱۸۰

محرومان حاشیه شهری همچون پایه اساسی قدرت رژیم ۱۸۶

پاسخ به سؤال علل برتری رژیم جمهوری اسلامی برای "بازار جهانی به سرکردگی آمریکا" ۱۹۳

بخش ۴- پرسش و پاسخ بر اساس تحلیل داده ها ۱۹۷

پرسش ۱- نهادهای سیاسی ما این پدیده پیوند ارگانیک رژیم جمهوری اسلامی با منافع و

استراتژی های "بازار جهانی به سرکردگی آمریکا" را چگونه می بینند؟ ۱۹۹

پدیده وابستگی و بی توجهی تشکل های سیاسی اپوزیسیون سرنگونی طلب ۱۹۹

پرسش ۲- آیا آمریکا برای سرنگونی رژیم جمهوری اسلامی اقدامی "خواهد کرد؟ ۲۰۳

پرسش ۳- در حال حاضر، بازار جهانی طرفدار چه رژیمی در ایران است؟ ۲۰۶

پرسش ۴- کدام جناح رژیم جمهوری اسلامی محبوب ترین است و چرا؟ ۲۰۸

پرسش ۵- چرا ... مردم ایران چشم انتظار به نجات آمریکا دوخته اند؟ ۲۱۱

فرهنگ ظهور و آمریکای نجاتبخش ۲۱۲

نهادهای سیاسی ما در دو راهی گزینش ۲۱۴

پرسش ۶- آیا آمریکا و دیگران، مانع سرنگونی رژیم ... خواهند شد؟ ۲۱۷

رابطه سه بعدی سرنگونی رژیم ۲۱۸

"نافرمانی مدنی" همچون راه برون رفت ۲۱۹

شرایط مساعد جهانی برای "نافرمانی مدنی" ۲۲۴

"جنبش بدون سر" و "نافرمانی مدنی" ۲۲۷

پرسش ۷- آیا "اصلاحگران طرفدار رژیم" قادر به دادن دموکراسی و روگردانی از دیکتاتوری اند؟ ۲۲۹

۲۲۹

چرائی بیهوده بودن انتظار گذر اسلامیان به دموکراسی ۲۳۲

پرسش ۸- آیا کدام نهاد اپوزیسیون ایرانی شانس بیشتری برای دادن آزادی و دموکراسی، و دوری

از دیکتاتوری یا تقلیل آن را دارد؟ ۲۳۵

۱- آیا نیروهای اپوزیسیون ضد دیکتاتوری اسلامگرا قادر به دادن آزادی و دموکراسی اند؟ ۲۳۵

- ۲- آیا نیروهای اپوزیسیون ایرانی که با حمایت بازار جهانی بر سر کار می آیند ... ؟ ۲۳۶
- ۳- آیا اپوزیسیون ضد دیکتاتوری که خواهان بازگشت به ارزشهای "فرهنگ ایرانی" اند ... ؟ ۲۳۸
- فرهنگ، فرهنگ ایرانی و کارکردهای فرهنگی ۲۳۹
- ۴- آیا چپ ها و کمونیست ها قادر به دادن آزادی و دموکراسی اند؟ ۲۴۶
- بخش ۵- داده های موجود و راهی برای نجات از دیکتاتوری در ایران ۲۵۳**
- فصل ۱- جمع بندی داده های کتاب ۲۵۵**
- فصل ۲- سخن پایانی و راه های برون رفت ۲۶۳**
- فصل ۳- "چه باید کرد" ۲۶۷**
- ۲۶۷ ضرورت بازسازی نهادها و سازمانهای سیاسی آزادیخواه موجود
- "نهادهای پایه ای طرح نو" ۲۶۹
- دیالوگ ۲۷۳
- "نهادهای پایه ای" پایه حکومت مردم بر مردم ۲۷۵
- دو محفل سیاسی تاریخی ۲۷۹
- ۲۸۱ محافل و نهادهای پایه ای آزادیخواه فراگیر پاسخ معمای تاریخی ماست
- ۲۸۵ منابع و کتابهای قابل دسترس به قلم نویسنده**